

Maedi Visna/CAE-kontroll hos får och get 2023

Bakgrund

Maedi Visna (MV) och Caprin Artrit Encephalit (CAE) är mycket närbesläktade virussjukdomar som drabbar får och get. Orsaken är Små idisslares lentivirus (SRLV). Infektion hos ena djurslaget kan vara en smittkälla för det andra djurslaget. Det går inte heller att skilja MV och CAE åt med den vanliga testmetodiken. MV/CAE är obotliga och tillgång till vaccin saknas. Viruset sprids via råmjölk, mjölk, blod, saliv och luftvägssekret/noskontakt. Virus kan också spridas indirekt via kläder och redskap. Det vanligaste sättet som MV/CAE sprids mellan besättningar är utbyte av livdjur.

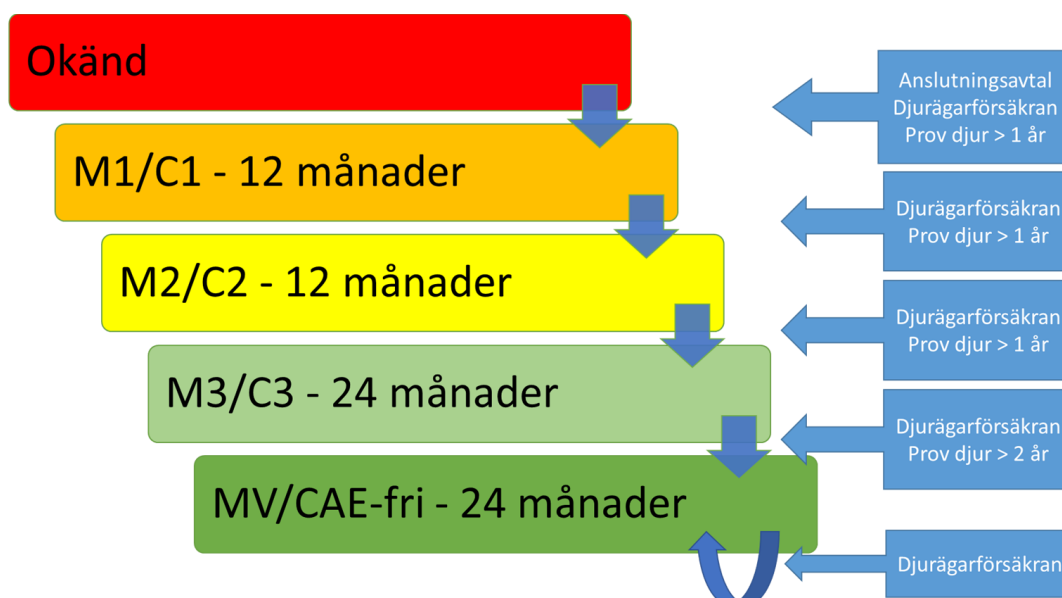
MV/CAE har lång inkubationstid och kan ligga dold i besättningen under lång tid och orsaka kliniska symtom först efter flera år. Tidiga tecken på MV/CAE i en besättning är ofta diffusa, som till exempel ojämn tillväxt, förhöjd dödlighet bland lamm/killingar samt kroniska juverinflammationer. Typiska symtom på långt framskriden MV-infektion ses hos äldre får framför allt i form av andnöd eller kraftig avmagring. Symtom vid CAE-infektion hos äldre getter är i första hand ledinflammationer, men även lunginflammationer och avmagring kan ses. Även yngre getter kan utveckla symtom och då i första hand neurologiska störningar (vinglighet och förlamning).

Genom blodprovstagning är det möjligt att påvisa MV/CAE i ett tidigt skede av sjukdomen, innan symtomen har uppkommit. Påvisande av infektionen i ett tidigt skede är viktigt för att kunna bekämpa sjukdomarna och därmed förebygga smittspridning inom och mellan besättningar. Sjukdomarna kontrolleras och bekämpas med hjälp av kontrollprogrammet MV/CAE-kontroll hos får och get. Anslutning och friförklaring genererar en säker livdjurshandel mellan anslutna besättningar. Kontrollprogrammet startade 1993 för MV och senare inkluderades även CAE. Programmet har som mål att förhindra spridning av sjukdomarna samt att bekämpa dem för att på sikt kunna få Sverige fritt från MV och kraftigt minska förekomsten av CAE. Ett viktigt delmål är att skapa en MV- och CAE-fri livdjurshandel.

Programmet är uppbyggt på en serie kontrollbesök. Efter varje godkänt kontrollbesök erhåller besättningen en status som stegvis ökar (figur 1). När besättningen uppnått MV/CAE-fri status görs inte fler rutinmässiga kontrollbesök utan besättningens

friförklaring förnyas vartannat år genom ett granskningsförfarande av besättningens djurkontakter.

Figur 1. Flöde över hur en besättning avancerar i kontrollprogrammet

Resultat

Under 2023 har 7 637 blodprover från MV/CAE-kontrollen analyserats vid SVA. Vid 2023 års slut var 3 352 besättningar anslutna till programmet. Majoriteten av de anslutna besättningarna har M3/C3- eller MV/CAE-fri statuts. MV/CAE-smitta konstaterades inte i någon besättning ansluten till kontrollprogrammet under 2023.

Diskussion

Programmet har fungerat väl under 2023 och uppfyllt sina mål och syften. Programmet fyller en viktig funktion både djurvälståndsmässigt och produktionsekonomiskt genom att skapa förutsättningar för en livdjurshandel med MV/CAE-fria djur. Med det långsiktiga målet att skapa underlag för att kunna friförklara Sverige från MV och sänka förekomsten av CAE behöver dock antalet anslutna besättningar öka. Det är också viktigt att programmet har en hög säkerhet till en rimlig kostnad och att utformningen av regelverket är funktionellt för att få med så många besättningar som möjligt i programmet. Programledningen arbetar kontinuerligt med att underlätta administrationen för anslutna djurägare.